Laiškas Albinui Rimkai, [iki 1916-11-04], [iš Maskvos – į Bostoną].

Gerbiamasai! / Turbūt jau būsi girdėjęs mus maskvie[čius]

Gerbiamasai!

Turbūt jau būsi girdėjęs mus maskviečius leisiant Maskvoje mėnesinį laikraštį — „Saulėtakį“ [1]. Norime jį, jungiamą kairiuosius mūsų inteligentiškosios visuomenės gaivus, norime jį, tikrąją dūšios kultūrą reiškiamą. Redaguoti ir leisti ėmėsi, studentijos padedamas, dainius Jurgis Baltrušaitis [2]. Manome Tamistą šiosios idėjos nesvetimą ir todel aš draugų vardu kviečiu Tamistą in mūsų tarpą… Iš čionykščių rašėjų kvietėm tarp kitko Krėvę [3], Šeinių [4], Savickį [5], Čiurlionienę [6], Leoną [7], Šilingą [8], Varną [9], Šleževičių [10], Purėną [11], Petraškevičių [12]… Gali nusimanyti, kokio plauko tat bus laikraštis. Kadangi dabar mums labai sunku suvaikyt amerikiečių adresus, tai būčiau labai dėkingas, jei tamista mūsų vardu pakviestumei mus šelpti ir kitus amerikiečius, kaip va Karolį Vairą [13], Petrauskų Miką [14], Kalėdų Kaukę [15], Baniulį [16], Čiurlionių Povilą [17], Šimkų Stasį [18]. Rankraščiais ir visais reikalais reikėtų kreipties šiuo adresu: „Москва, Покровский буль. 4. Ю. К. Балтрушайтису“ [19].

Tikiu Tamistą [20], neužmirš[t]amą mus ir šią sunkią ištremties valandą.

Viso.
Balys Sruoga

KOMENTARAI

[1] Planuotas mėnesinis laikraštis „Saulėtekis“ BS studijų metu Maskvoje (1916–1918) nebuvo išleistas.

[2] Jurgis Baltrušaitis (1873–1944), Maskvoje gyvenęs lietuvių poetas, įsijungęs į rusų simbolistų judėjimą. 1915–1917 m. kartu su BS ir Maksimu Gorkiu rengė lietuvių literatūros rinkinį bei lietuvių liaudies dainų rinkinį rusų kalba (jie nebuvo išleisti).

[3] Vincas Krėvė (tikr. Mickevičius) (1882–1954), prozininkas, dramaturgas. 1909–1920 mokytojavo Baku, skaitė paskaitas iš indų filosofijos ir religijos, vasaromis parvykdavo į Lietuvą rinkti liaudies dainų ir padavimų. Gyvendamas Baku, parašė reikšmingiausius savo literatūros kūrinius, pelniusius jam lietuvių literatūros klasiko vardą: istorinę dramą *Šarūnas* (1911), Dainavos šalies senų žmonių padavimus (1912), apysaką *Pratjekabuda* (1913), tragediją *Skirgaila* (1916 parašyta rusiškai).

[4] Ignas Šeinius (tikr. Jurkūnas) (1889–1959), prozininkas, dramaturgas, spaudos darbuotojas. Tuo metu buvo parašęs romaną *Kuprelis (1910–1911), apysakas Mėnesiena (1912), Bangos siaučia (1912–1913), Vasaros vaišės* (1913–1914), publicistikos įvairiomis temomis. Ankstyvojoje kūryboje įteisino lietuvių prozoje poetinio impresionizmo stilistiką.

[5] Jurgis Savickis (slp. Rimošius) (1890–1952), prozininkas, diplomatas. Kilus I pasauliniam karui, Petrograde tapo Lietuvių komiteto nukentėjusiems nuo karo šelpti įgaliotiniu, 1915 m. pabaigoje išvyko į Kopenhagą, kur rūpinosi karo belaisviais lietuviais Vokietijos stovyklose.

[6] Sofija Kymantaitė-Čiurlionienė (1886–1958), rašytoja, literatūros ir meno kritikė, švietėja, visuomenininkė. I pasaulinio karo metais dirbo mokytoja Voronežo lietuvių gimnazijoje.

[7] Petras Leonas (1864–1938), teisininkas, advokatas. 1915–1918 m. gyveno Maskvoje, Lietuvių draugijos nukentėjusiems nuo karo šelpti Centro komiteto vicepirmininkas.

[8] Stasys Šilingas (1885–1962), teisininkas, kūrėjas, visuomenininkas. 1910 m. pradėjo leisti ir redaguoti lietuvių studentams ir moksleiviams skirtą žurnalą „Aušrinė“. 1915 m. išleido lietuvių rašytojų kūrybos almanachą „Pirmasai baras“. 1914–1917 m. Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti Centro komiteto sekretorius, vėliau – vicepirmininkas.

[9] Adomas Varnas (1879–1979), dailininkas tapytojas. Bendradarbiavo literatūros almanache „Pirmasai baras“. 1908–1914 m. dalyvavo pirmosiose lietuvių dailės parodose. 1914–1918 m. gyveno Rusijoje.

[10] Mykolas Sleževičius (1882–1939), teisininkas, advokatas. Nuo 1915 m. gyveno Rusijoje, ypatingasis Lietuvių draugijos nukentėjusiems dėl karo šelpti Centro komiteto įgaliotinis.

[11] Antanas Purėnas (1881–1962), chemikas organikas, pedagogas, kultūros veikėjas, visuomenininkas. 1910–1918 m. Peterburgo komercinės mokyklos dėstytojas. 1915–1917 m. lietuvių bendrojo lavinimo kursų vedėjas. 1916–1918 m. Lietuvių draugijos nukentėjusiems nuo karo šelpti Peterburgo skyriaus pirmininkas, Centro komiteto narys. 1915–1918 m. vakarinių kursų organizatorius ir direktorius.

[12] Česlovas Petraškevičius (1886–1941), teisininkas, knygnešys. 1910 m. baigė teisę Petrapilio universitete, iki 1917 m. gyveno Petrapilyje, dirbo advokato patarėju.

[13] Karolis Vairas (tikr. Račkauskas) (1882–1970), rašytojas, vertėjas, kultūros ir spaudos darbuotojas. 1907 m. išvyko į JAV, kur įsitraukė į lietuvių veiklą. 1911–1918 m. Susivienijimo lietuvių Amerikoje savaitraščio „Tėvynė“ redaktorius.

[14] Mikas Petrauskas (1873–1937), vargonininkas, dainininkas (tenoras), dirigentas, pedagogas, kompozitorius, kultūros veikėjas, pirmosios tautinės operos „Birutė“ kūrėjas. Nuo 1907 m. gyveno JAV, kartkartėmis nuvykdamas į Europą – į Prancūziją pasitobulinti kompozicijos srityje, į Lietuvą surengti koncertų ciklo, pastatyti savos kūrybos operos bei operečių, į Italiją tęsti dainavimo studijų.

[15] Kleopas Jurgelionis (slp. Kalėdų Kaukė) (1886–1963), poetas. 1909 m. apsigyveno JAV. Čikagos universitete baigė teisę, dirbo daugiausia žurnalistu, redagavo lietuviškus laikraščius, aktyviai dalyvavo mėgėjų teatre, rašė radijo vaidinimus. Produktyviausia jo kultūrinė veikla 1911–1916 m. Išleido reikšmingų darbų: kalbotyros – *Panemunėlio tarmės fonetika (1911), literatūrologijos – Kun. A. Vienožinskis ir jo dainos (1911), tautosakos – Mįslių knyga (1913), poeto šlovę pelnė eilėraščių rinkinys Glūdi liūdi* (1916).

[16] Julius Baniulis (1880–1943), poetas, vertėjas. 1902 m. atvyko į JAV. Dirbo anglies kasyklose, lentpjūvėse, spaustuvėse. Sulaukęs vyresnio amžiaus pradėjo dirbti Amerikos spaudoje, ėmė rašyti eilėraščius, versti modernistų kūrybą bei Rytų poeziją.

[17] Povilas Čiurlionis (1884–1945), pianistas, vargonininkas, chorvedys, architektas. Nuo 1913 m. mokytojavo Miko Petrausko muzikos mokykloje Brukline, koncertavo kaip pianistas ir koncertmeisteris, vargonininkavo ir vadovavo chorui Šv. Pranciškaus lietuvių parapijoje Lawrence. 1920 m. grįžęs į Lietuvą apsigyveno Kaune, dėstė Kauno meno mokykloje.

[18] Stasys Šimkus (1887–1943), kompozitorius, chorų organizatorius, dirigentas. 1908–1914 m. Peterburgo konservatorijoje studijavo kompoziciją bei tobulinosi groti vargonais. 1915 m. „Nukentėjusiems nuo karo šelpti“ draugijos skyriaus komitetas išsiuntė jį į JAV rinkti aukų. Amerikoje muzikas būrė chorus, leido žurnalą „Muzika“. 1920 m. grįžęs į Lietuvą, apsigyveno Kaune, ėmė vadovauti „Dainos“ draugijos chorui.

[19] Москва, Покровскій буль[вар] 4. Ю[ргису] К[азимировичу] Балтрушйтису ~ *rus* =Maskva, Pokrovskio bul[varas] 4. J[urgiui] Baltrušaičiui.

[20] Albinas Rimka (1886–1944), ekonomistas, spaudos darbuotojas, vienas iš artimiausių BS bičiulių. 1911 m. emigravo į JAV, ten iki 1917 m. redagavo laikraščius „Jaunoji Lietuva“, „Ateitis“.